

IZJAVA ZA JAVNOST

Evropska komisija sprejela Smernice glede razlage in uporabe Direktive o nepoštenih pogojih v potrošniških kreditih, ki nakazujejo na kršitve pravic potrošnikov v sodnih postopkih

- Evropska komisija je 22. julija 2019 sprejela Smernice glede razlage in uporabe Direktive Sveta 93/13/EGS o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah.
- Glavni namen Smernic je na urejen način predstaviti ključne koncepte in določbe iz Direktive. Pri razlagi Direktive se Smernice obširno sklicujejo na konkretne zadeve, ki so jih obravnavala sodišča držav članic in o katerih je doslej že razsodilo Sodišče Evropske unije. Velika vrednost Smernic je, da na enem mestu zberejo in predstavijo odločbe Sodišča EU, ki, povezane v enotno besedilo, pridobijo na razlagalni moči. Mnogo zadev, na katere se sklicujejo Smernice je neposredno povezanih z vprašanji kreditov v švicarskih frankih.
- Nastanek Smernic je spodbudila ugotovitev, da prihaja v zvezi z Direktivo v sodni praksi držav članic do nejasnosti, še posebej v odnosu do določb nacionalnega prava, ki so mnogokrat strožje kot Direktiva, katere namen je bil zagotoviti harmonizacijo na ravni minimalnega varstva pravic potrošnikov.
- Smernice so namenjene pravnim strokovnjakom, podjetjem, potrošnikom in potrošniškim organizacijam. Slovenski posojilojemalci sprejem Smernic toplo pozdravljamo.
- Smernice potrjujejo, da je v dosedanjih postopkih pred slovenskimi sodišči prišlo do **sistematičnega kršenja pravic potrošnikov**, posojilojemalcev s krediti v švicarskih frankih, na kar je v preteklosti že opozarjalo Združenje Frank.
- Kršenje pravic v Sloveniji je med drugim povezano z neustreznim razumevanjem medsebojnega vpliva Direktive in slovenskega pravnega reda. Sodišča doslej v večini primerov niso upoštevala 8. člena Direktive, ki predvideva, da lahko države članice sprejmejo ali ohranijo najstrožje določbe, ki so združljive s Pogodbo, z namenom, da bi zagotovile najvišjo stopnjo varstva potrošnikov. Zelo zaskrbljujoče je, da je tudi Vrhovno Sodišče RS pripomoglo k oblikovanju sodne prakse na napačnih pravnih temeljih.
- Do kršenja pravic prihaja:
- **ko sodišče pogojuje presojo nepoštenosti pogodbenega pogoja o glavnem predmetu in ceni s predhodno**

ugotovitevijo, da pogoj ni bil zapisan v jasnem in razumljivem jeziku, ker ne upošteva, da slovenska zakonodaja širi področje uporabe Direktive na presojo poštenosti pogojev o glavnem predmetu in cene tudi, ko so ti pogoji zapisani v jasnem, razumljivem jeziku;

- **ko sodišče povezuje presojo o nepoštenosti pogoja, ki povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank z oceno nedobrovernosti prodajalca ali ponudnika**, ker ne upošteva, da slovenska zakonodaja postavlja strožji kriterij od Direktive, po katerem je pogoj lahko ugotovljen za nepoštenega, če povzroči znatno neravnotežje ne glede na odsotnost dobre vere;
- **ko sodišče znatno neravnotežje presoja glede na uporabo pogodbenega pogoja v trenutku sklenitve pogodbe**, ker ne upošteva, da je treba v skladu z razlago Direktive znatno neravnotežje presojati z vidika vsebine pogodbenega pogoja v sklenitveni fazi (t.j. neomejenega tveganja), ob upoštevanju vseh relevantnih okoliščin pogodbe, narave blaga ali storitev in povezave pogoja z drugimi pogoji v pogodbi ali drugo pogodbo;
- **ko sodišče presojo nepoštenosti omejuje zgolj na obstoj znatnega neravnotežja**, ker ne upošteva, da slovenska zakonodaja širi presojo nepoštenosti oziroma uvaja dodatne vidike nepoštenosti glede na Direktivo, s čimer postavlja strožje kriterije za varstvo potrošnika;
- **ko sodišče pri presoji tega, kaj je lahko potrošnik utemeljeno pričakoval, znižuje merila za presojo pojasnilne dolžnosti** in se ne vpraša, kot to zahteva razlaga Direktive, ali je prodajalec ali ponudnik bistvene informacije ustrezno *poudaril*, in tudi ne upošteva, da je obseg predpogodbenih obveznosti, ki jih imajo prodajalci ali ponudniki, odvisen tudi od ekonomskega učinka, ki ga ima pogoj za potrošnika;
- **ko sodišče pri obravnavi vprašanja dobre vere ne upošteva objektiviziranega koncepta dobre vere**, ki ga je v skladu z razlago Direktive mogoče zajeti s pomočjo vprašanja: "Ali bi lahko prodajalec ali ponudnik, če s potrošnikom lojalno in pravično posluje, razumno pričakoval, da bi potrošnik tak pogoj sprejel v okviru posamičnih pogajanj?";
- **ko sodišče pri obravnavi poštenosti in vestnosti minimizira pomen reklamnega gradiva in zamolčanih informacij**, ki so jih imele banke v času sklepanja pogodb, iz katerih bi lahko sklepalo na zavajajoče ravnanje v skladu z Zakonom o varstvu potrošnikov pred nepoštenimi poslovnimi praksami;

1. **ko sodišče, ki odloča o predlogu za izvršbo na podlagi pogodbe o hipotekarnem kreditu**, sklenjene med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom v obliki neposredno izvršljivega notarskega zapisa, ne preuči, kot to zahteva sodba Sodišča EU v zadevi C-407/18 z dne 26. 6. 2019, bodisi na predlog potrošnika bodisi po uradni dolžnosti, ali so pogoji, vsebovani v takem zapisu, nepošteni in na tej podlagi odloži predlagano izvršbo.

Izkušnja posojilojemalcev s krediti v švicarskih frankih v celoti potrjuje ugotovitev iz poročila Evropske komisije za Slovenijo: "Kljub temu, da so možnosti slovenskega prava za razveljavitev pogodb zaradi nepoštenosti zelo široke, se zdi, da se le redko uporabljajo. ... potrošniki se ne odločajo za vložitev zahtevkov na sodišča tudi zaradi visokih stroškov, dolgotrajnih postopkov in splošnega nezaupanja v pravosodni sistem."^[1] Nezaupanje se v naših primerih še utrjuje.

* * *

Združenje Frank je zato za člane in članice pripravilo strokovno gradivo z naslovom »**Za ozaveščenega in aktivnega potrošnika**«, v katerem lahko najdejo kratek povzetek in analizo Smernic v odnosu do nacionalne zakonodaje. S tem Združenje Frank nadaljuje s svojo dejavnostjo izobraževanja članstva z namenom učinkovitejšega boja za doseganje pravice. Prepričani smo, da smo vse bližje cilju.

Hkrati je Združenje Frank v teh dneh intenzivno vpeto v dogajanje okoli sprejema zakona, na podlagi katerega se urejajo razmerja med dajalci kreditov in kreditojemalci, ki ga je letos maja v Državni zbor vložil Državni svet RS. Odločanje o zakonu pričakujemo v jesenskih mesecih. Pri tem računamo na podporo vseh tistih poslancev, ki verjamejo v poslanstvo sistema varstva potrošnikov, katerega namen je preprečevanje nepoštenih poslovnih praks in višanje ravni in kakovosti življenja slovenskih državljanov. Evropska komisija je potrdila, da že omenjeni člen 8 Direktive omogoča tudi sprejem zakonodaje, ki bi preprečila nadaljnji obstoj nepoštenih pogojev v pogodbah, s čimer bi se varstvo potrošnikov v državi članici izboljšalo.

Združenje Frank